

Göran Westberg
Trafikplanering
08-508 273 61
goran.westberg@tk.stockholm.se

Till
Trafik- och renhållningsnämnden
2007-06-12

**Åtgärder för att minska PM10 halterna. Lägesrapport.
Ny inriktning på stadens politik, om att som lösning på
partikelproblemen spola stadens gator. Skrivelse av Jan
Valeskog (s)**

Förslag till beslut

1. Trafik- och renhållningsnämnden beslutar att godkänna lägesrapporten.
2. Trafik- och renhållningsnämnden beslutar att som svar på skrivelsen överlämna och åberopa detta tjänsteutlåtande.

Magdalena Bosson
Förvaltningschef

Anette Scheibe
Avdelningschef

Ted Ell
Avdelningschef

Sammanfattning

Tjänsteutlåtande redovisar en lägesrapport angående nämndens uppdrag att återkomma med åtgärder för dammbindning, tidigarelagd vårstädning, information om val av däcktyper m.m. Vidare besvaras Jan Valeskogs (s)

skrivelse om spolning av gatunätet som en metod för dammbindning. Beträffande spolning sker detta med syfte att främst renhålla gatuytan. Högstrycksspolning för dammbindning har visat sig vara en ineffektiv metod och används inte av kontoret för detta ändamål. Högtrycksspolning i samband med andra dammbindning-såtgärder är dock inte utesluten.

Redovisning av åtgärder för att minska PM10 halterna.

Trafiknämnden beslöt 2007-03-06 vid behandling av ärende om informationskampanj för minskad dubbdäcksanvändning att ge kontoret följande uppdrag:

1. att uppdra till kontoret att skyndsamt återkomma med förslag till bearbetning av de aktuella huvuddgatorna med kemiska medel som binder partiklar enligt Helsingforsmodellen
2. att uppdra till trafikkontoret att tidigarelägga vårstädningen med omfattande vattenspolning i samarbete med stadens entreprenörer
3. att uppdra åt trafikkontoret att i alla upphandlingar av ny asfaltbeläggning på stadens gator använda sig av en beläggning som minskar partikelhalten
4. att uppdra till trafikkontoret att undersöka om bromsbeläggen är en källa till partiklar och hur stadens kan minska dessa
5. att uppdra till trafikkontoret att informera om för och nackdelar med olika vinterdäckstyper i samband med säsongstarten 2007-05-09
6. att trafikkontoret uppvaktar regeringen för att förkorta dubbdäckssäsongen till den 31 mars.

Skrivelsen

I skrivelse till nämnden 2007-04-03 har ledamoten Jan Valeskog (s) framfört synpunkter på spolning av gator som ett led i försök att minska halterna av partiklar PM10. I skrivelsen åberopas en rapport från Vägverket benämnd *Redovisning av regeringsuppdrag att utreda möjliga åtgärder för att minska partikelemissionerna från slitage och uppvirvling*. I rapporten visas att spolning av gator saknar effekt på partiklar i stadsmiljö. Mot denna bakgrund efterlyser Valeskog trafikkontorets slutsatser av rapporten samt att nämnden får en redovisning av pågående och planerade projekt.

Trafikkontorets lägesredovisning av uppdrag

Punkt 1. Helsingforsmodellen

I Finland anser myndigheterna att orsaken till de höga halterna av partiklar PM10 främst orsakas av nermalad sand som läggs ut för halkbekämpning. Av detta följer att myndigheterna i Helsingfors har andra metoder för väghållning.

Undersökning har inletts om metodik och dess effekter. Undersökningen beräknas vara klar under hösten.

Punkt 2. Vårstädning

En tidigareläggning av vårstädningen har skett under våren. Huvudgator och cykelstråk har grovsopats i ett tidigare skede varefter en normal sandupptagning och sopning skett på övriga vägar och allmänna platser. I avsaknad av lämplig vattenspolningsutrustning har någon omfattande vattenspolning inte genomförts. Stadens entreprenör, som har merparten av städningssuppdragen, kommer att anskaffa ny utrustning för högtrycksspolning. Under våren har åtgärder för PM10 utförts på en försökssträcka på Sveavägen mellan Sveaplan och Odengatan. Gatan har spolats och efter mätning har dammbindning skett med CMA. Försöket har pågått under mars-april 2007 och utvärdering beräknas vara klar i juni 2007. Högtrycksspolning sker efter sandupptagning. En plan för spolning av stadens gator håller på att utarbetas och beräknas att påbörjas under juni 2007. Därefter skall utvärdering ske avseende effekterna på PM10.

Punkt 3. Asfaltbeläggning

Redan innan problemen med partiklar var kända fanns problem med slitage och spårbildning i vägbeläggningar. Kontoret har därför eftersträvat en beläggning som står emot slitage av främst dubbdäckspåverkan. Det har härvid visat sig att hårt stenmaterial typ porfyr i beläggningen är bra. Denna typ av beläggning har företrädesvis lagts på stadens trafikleder och på huvudgatorna i innerstaden. Den ”hårda” beläggningen bidrar även till att minska partikelhalterna. På bostads- och lokalgator används av kostnadsskäl beläggningar med mjukare stenmaterial. På dessa gator är trafikflödet mindre och hastigheterna lägre. Partikelhalterna hålls normalt på dessa gator under gränsvärdet $50\mu/m^3$ luft. Det är därför inte lika nödvändigt att lägga högkvalitativ beläggning. Om denna typ av beläggning skulle läggas även på bostads och lokalgator sker det till en kraftig kostnadsökning. Kontoret anser att behovet av högkvalitativ gatubeläggning får bedömas från fall till fall med beaktande av bl.a. riskerna för höga partikelhalter. I detta sammanhang får även vägas in möjligheterna att påverka partikelhalter genom dammbindning med kemiska medel under perioder med höga partikelhalter.

Punkt 4. Bromsbelägg

Vid de partikelmätningar och analyser som genomförts av SLB-analys vid miljöförvaltningen har bromsbeläggens andel av PM10-partiklarna påvisats till 2,5 %. Kontoret anser att partiklar från bromsbelägg är ett minskande problem genom att beläggningarna miljömässigt har förbättrats under de senaste 10 åren och genom utbyte av bilparken. Staten genom Vägverket har ansvaret för fordonens beskaffenhet och utrustning, vilket framgår av fordonsförordningen. Stadens möjligheter att ändra på detta kan ske genom information och opinionsbildning.

Punkt 5. Information om däck

Kontoret har ett pågående samarbete med Vägverket, Länsstyrelsen, Centrum för miljömedicin och miljöförvaltningen. Arbetet med en kommunikationsplan för information om dubbdäck och hälsa pågår. I detta sammanhang behandlas frågor om olika typer av vinterdäck samt dess egenskaper. Kampanjen inleds under hösten.

Punkt 6. Förkortad period för vinterdäck.

Kontoret gör för närvarande en faktasammanställning om effekter av en förkortad period för påbud om vinterdäck med inriktning på april månad. Sammanställningen är klar i början av juni.

Skrivelse om spolning av gator

Spolning av gator kan ha två syften dels som en renhållningsåtgärd tillsammans med sopning dels som en åtgärd för att avlägsna partiklar PM10. Kontorets planerade insatser syftar främst till att göra gator och allmänna platser mer trivsamma och rena under barmarksperioden vår, sommar och höst. Ett program utarbetas för närvarande av kontorets entreprenör för huvudvägnätet.

Vid de försök som genomförts av kontoret och Vägverket har kontoret kunnat notera att spolning har begränsad verkan för att få ned PM10-halterna. Med stora vattentryck och stora vattenvolymer forslas magasinerade partikelkoncentrationer bort och det blir därmed mindre partiklar. Problemet är dock att så snart det torkar upp och det finns en stor andel fordon med dubbdäck i trafik genereras nya partiklar som virvlar upp. Kontoret har tagit del av Vägverkets rapport och delar Vägverkets uppfattning att spolning inte är lämplig åtgärd som en generell metod att minska partikelhalterna. Detta utesluter dock inte att spolning i samband med andra metoder kan medföra en minskning av partikelhalterna. Kontoret prövar sig fram med olika försök på Sveavägen. CMA behandling och andra dammbindningsmedel kan provas med test av olika modeller av spridningsutrustning.

Trafikkontorets förslag

Kontoret bevakar och genomför egna försök med åtgärder för att minska halterna av partiklar PM10. Erfarenhets- och kunskapsutbyte sker fortlöpande med bl.a. Vägverket samt med Vegvesendet i Norge. I dagsläget finns ingen enskilt effektiv metod att klara uppställda gränsvärden enligt miljöbalken med undantag av en radikal begränsning av dubbdäcksanvändningen. Kontoret återkommer med rapportering av arbetet med att minska partikelhalterna.

Kontoret föreslår att trafik- och renhållningsnämnden godkänner lägesrapporten samt att nämnden beslutar att som svar på skrivelsen överlämna och åberopa detta tjänsteutlåtande.

Slut